

Seminár z dejepisu

Učebné osnovy povinne voliteľného predmetu

Názov predmetu:	Seminár z dejepisu
Časový rozsah výučby:	4. ročník – 2 hod. týždenne – spolu 60 vyuč. hodín
Škola	Gymnázium sv. Andreja v Ružomberku, Nám. A. Hlinku č. 5, 034 50, Ružomberok
Kód a názov študijného odboru	7902 J – gymnázium (od 2015/2016)
Stupeň vzdelania	ISCED 3A
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Je v nej však samostatným predmetom a spolu s nimi v interaktívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasti kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Predmet rozširujúci dejepis nadväzuje na štátny vzdelávací program, vzdelávaciu oblasť Človek a spoločnosť pre stupeň ISCED 3A. Upevňuje, prehĺbuje, rozširuje a systematizuje poznatky žiakov získané v predmete dejepis. Témy sú koncipované v súlade s cieľovými požiadavkami ŠVP a ich dôsledné zvládnutie je nevyhnutné z hľadiska ucelenej prípravy žiakov na maturitnú skúšku. Úspešné absolvovanie predmetu rozširujúci dejepis tvorí odrazový mostík pre štúdium spoločenských vied vo všetkých humanitných a pedagogických odboroch.

V zmysle odporúčania Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky sa k ŠVP s platnosťou od 1. septembra 2016 bude vo všetkých ročníkoch vo vyučovaní predmetu rozširujúci dejepis venovať zvýšená pozornosť v oblasti výučby žiakov smerujúcej k posilneniu povedomia v oblasti ľudských práv, efektívnej a cielenej prevencii prejavov rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu, extrémizmu a ostatných foriem intolerancie.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Cieľovými zámermi seminára z dejepisu je hlbšie poznávať slovenské dejiny 20. storočia. Cieľom predmetu je rozšíriť, prehĺbiť, upevniť a systematizovať poznatky žiakov získané v dejepise, s dôrazom na vývoj hmotnej a duchovnej kultúry, na poznávanie a charakterizovanie významných udalostí a osobností národných dejín analýzou historických dokumentov a príľahavej literatúry, na rozvoj historického myšlienka a vedomia.

Cieľom vyučovania je, aby sa žiaci naučili charakterizovať a systematizovať základné vývojové obdobia a udalosti slovenských dejín 20. storočia, poznávať historické fakty a dávať ich do súvislostí, aby boli schopní teoreticky zovšeobecňovať a na základe samostatnej analýzy a poznávania základných historických dokumentov uvedomovať si vzťahy medzi minulosťou, prítomnosťou a budúcnosťou. Angažovaním sa v práci seminára, žiaci si vytvoria vzťah k vlastným národným dejinám, k dejinnému vývoju spoločnosti, vytvoria si vlastný názor na progres a regres vo vývoji spoločnosti z hľadiska humanizmu, mravných a všeľudských hodnôt, humanistických prístupov k hodnoteniu historických javov, procesov, osobností v duchu vlastenectva a priateľstva národov. Vytvoria a rozvinú si záujem a aktívny postoj k slovenským dejinám 20. storočia, nájdu spôsoby poučiť sa z nich. Naučia sa pracovať s pramennými materiálmi, učebnými pomôckami, kriticky analyzovať, posudzovať i hodnotiť dokumenty, literatúru, dennú tlač, diskutovať i polemizovať o nastolených problémoch, vytvárať si vlastné zargumentované názory a v ich duchu konať.

3. Výchovné a vzdelávacie stratégie

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií

- s historickým časom
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy v chronologickej postupnosti
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy do synchronných celkov
- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií
- identifikovať rôzne časové štruktúry historického vývoja
- používať periodické termíny – medzníky ako jeden z prostriedkov orientácie v minulosti
- s historickým priestorom
- rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi
- vystihnúť základné vývinové charakteristiky miestnych, regionálnych, národných, globálnych historických javov a procesov a prepojenosť medzi nimi
- chápať vzájomnú prepojenosť a podmienenosť hospodárstva, politiky, sociálnej organizácie a kultúry
- chápať vzťahy medzi individuálnym a sociálnym životom
- chápať úlohu osobností v dejinách
- s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi
- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces
- charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov
- určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov

- vymedziť a popísať charakteristické znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr
- objasniť vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch
- charakterizovať vzhľadom na historickú podmienenosť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj
- určiť vzhľadom na historickú situáciu význam a úlohu jednotlivých oblastí života spoločnosti a človeka, predovšetkým mytológiu, náboženstvo, vedy, umenie, každodenný život
- aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov - stopách po minulosti
 - pri vymedzovaní predmetu skúmania
 - pri analyzovaní štruktúry problému
 - pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok
 - pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť
 - pri myslení v alternatívach
 - pri vytvorení plánu skúmania
 - pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania
 - pri vytváraní záznamu zo skúmania
- pri vyhľadávaní relevantných informácií
 - z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných
 - z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
 - z odbornej, populárnovedeckej literatúry a historickej beletrie
- pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty
 - pri vyberaní informácií
 - pri organizovaní informácií
 - pri porovnávaní informácií
 - pri rozlišovaní informácií
 - pri zaraďovaní informácií
 - pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií
- pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu
 - pri zoradení výsledkov
 - pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného
 - pri určovaní podstatného, kľúčového
 - pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
 - pri vyhodnocovaní správnosti postupu
 - pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio)

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

4. Stratégie vyučovania

Metódy, formy a prostriedky vyučovania dejepisu majú stimulovať rozvoj poznávacích schopností žiakov, podporovať ich cieľavedomosť, samostatnosť a tvorivosť. Uprednostňujeme také stratégie vyučovania, pri ktorých žiak ako aktívny subjekt v procese výučby má možnosť spolurozhodovať a spolupracovať, učiteľ zase má povinnosť motivovať, povzbudzovať a viesť žiaka k čo najlepšiemu výkonu, podporovať jeho aktivity všeobecne, ale aj v oblasti zvýšeného záujmu v rámci študijného odboru. Stimulovať poznávacie činnosti žiaka predpokladá uplatňovať vo vyučovaní predmetu dejepis proporcionálne zastúpenie a prepojenie empirického a teoretického poznávania. Výchovné a vzdelávacie stratégie napomôžu rozvoju a upevňovaniu kľúčových kompetencií žiaka. V tomto predmete budeme rozvíjať a skvalitňovať kľúčové kompetencie komunikatívne a sociálno - interakčné, interpersonálne a intrapersonálne, spôsobilosti tvorivo riešiť problémy, spôsobilosti využívať informačné technológie a spôsobilosti byť demokratickým občanom. Preto je dôležitou súčasťou teoretického poznávania a zároveň prostriedkom precvičovania, upevňovania, prehľbovania a systematizácie poznatkov okrem iného aj riešenie kvantitatívnych a kvalitatívnych úloh z učiva jednotlivých tematických celkov, úloh komplexného charakteru, ktoré umožňujú spájať a využívať poznatky z viacerých častí učiva v rámci medzipredmetových vzťahov. Predmet seminár z dejepisu je podobne ako dejepis veľmi úzko previazaný s predmetom slovenský jazyk a občianska náuka.

5. Učebné zdroje

Učebnice dejepisu pre 1., 2. a 3. ročník gymnázií a stredných škôl

6. Medzipredmetové vzťahy a prierezové témy

Zaradené prierezové témy:

1) Osobnostný a sociálny rozvoj:

U žiakov rozvíjame predovšetkým :

- a/ osobné a sociálne spôsobilosti tak, aby boli schopní sebareflexie a sebapoznávania -
- v tom vidíme dôležitý predpoklad k tomu, aby dokázali prevziať zodpovednosť za svoje konanie, osobný život a sebapoznávanie
- b/ pomáhať žiakom uvedomiť si vlastnú osobnosť
- c/ pestovať kvalitné medziľudské vzťahy

2) Mediálna výchova :

Vedíme žiakov k tomu, aby :

- a/ dokázali zmysluplne, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty
- b/ si vedeli vytvoriť svoj vlastný názor na základe prijímaných informácií
- c/ si dokázali uvedomiť negatívny vplyv médií na svoju osobnosť a snažili sa ho zodpovedným prístupom eliminovať

3) Environmentálna výchova :

Vedíme žiakov k tomu, aby si uvedomili :

- a/ vzťah medzi vývojom ľudskej populácie a výsledkami civilizačného pokroku
k stavu životného prostredia v rôznych častiach sveta
- b/ ako sociálne a kultúrne vplyvy determinujú ľudské hodnoty a správanie

- c/ na základe historickej skúsenosti, že život je najvyššou hodnotou
- d/ že je potrebné vnímavosť a citlivosť pristupovať ku kultúrnemu dedičstvu

4) Tvorba projektu :

Cieľom je :

- a/ vedieť získať informácie, zhromažďovať, triediť a selektovať ich
- b/ na základe získaných informácií vedieť formulovať uzávery a prezentovať ich
- c/ naučiť sa riadiť seba, tím a vedieť si vypracovať harmonogram prác

5) *Multikultúrna výchova :*

Na základe historických skúseností sa zameriavame :

- a/ na spoznávanie iných kultúr, ich pochopenie a akceptáciu
- b/ na rozvoj medziľudskej tolerancie
- c/na posilnenie povedomia v oblasti ľudských práv,
- d/ na efektívnu a cieľovú prevenciu prejavov rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a extrémizmu

7. Systém hodnotenia a klasifikácie žiakov

Hodnotenie žiaka sa v rámci vzdelávania vykonáva podľa úrovne dosiahnutých výsledkov. Prospech žiaka sa klasifikuje stupňami: 1 – výborný, 2 – chváľitebný, 3 – dobrý, 4 – dostatočný a 5 – nedostatočný. Predmetom hodnotenia je úroveň dosiahnutých vedomostí a zručností podľa platných učebných osnov a vzdelávacích štandardov. Jednotlivé stupne prospechu sú odlišné mierou ovládania požadovaných poznatkov, faktov, pojmov, definícií a porozumeniu medzi nimi, ako aj kvalitou a rozsahom získaných zručností vykonávať požadované činnosti.

Žiak je z predmetu skúšaný ústne, písomne alebo prakticky. Žiak by mal byť v priebehu polroka z jedného vyučovacieho predmetu s hodinovou dotáciou jedna hodina týždenne vyskúšaný minimálne dvakrát. Z vyučovacieho predmetu s hodinovou dotáciou vyššou ako jedna hodina týždenne by mal byť žiak v priebehu polroka skúšaný minimálne trikrát.

Pri ústnom skúšaní je žiak klasifikovaný známkom. Hodnotenie písomnej práce je vyjadrené známkom. Podkladom pre súhrnnú klasifikáciu predmetu sú známky z ústnych odpovedí a známky z písomných prác. Pri určovaní stupňa prospechu na konci klasifikačného obdobia sa hodnotí kvalita práce a učebné výsledky, ktoré žiak dosiahol počas celého klasifikačného obdobia. Pritom sa prihliada na systematickosť v práci žiaka, na jeho prejavované osobné a sociálne kompetencie ako je zodpovednosť, snaha, iniciatíva, ochota a schopnosť spolupracovať, a to počas celého klasifikačného obdobia. Výsledný stupeň prospechu sa neurčuje na základe priemeru známok získaných v danom klasifikačnom období, ale prihliada k dôležitosti a váhe jednotlivých známok.

Stupňom 1 – výborný sa žiak klasifikuje, ak ovláda požadované poznatky, fakty, pojmy, definície a zákonitosti presne a úplne a rozumie vzťahom medzi nimi. Pohotovo vykonáva požadované intelektuálne a motorické činnosti. Samostatne a tvorivo aplikuje osvojené poznatky a zručnosti pri riešení teoretických a praktických úloh, pri výklade a hodnotení javov a zákonitostí. Jeho ústny a písomný prejav je správny, presný a výstižný. Grafický prejav je presný a estetický. Výsledky jeho činnosti sú kvalitné, len s menšími nepresnosťami. K požadovaným záležitostiam vie jasne a pohotovo zaujať postoj a vyjadriť vlastné stanovisko. Žiak je schopný pracovať samostatne aj v skupine.

Stupňom 2 – chválitebný sa žiak klasifikuje, ak má v presnosti a úplnosti požadovaných poznatkov, faktov, pojmov, definícií a zákonitostí ojedinelé medzery a rozumie vzťahom medzi nimi. Pri vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností prejavuje nepresnosti, tie však vie s pomocou učiteľa korigovať. Samostatne alebo na základe menších podnetov učiteľa aplikuje osvojené poznatky a zručnosti pri riešení teoretických a praktických úloh, pri výklade a hodnotení javov a zákonitostí. Jeho ústny a písomný prejav má menšie nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. Grafický prejav je estetický, bez väčších nepresností. Výsledky jeho činnosti sú kvalitné, len s menšími nepresnosťami. K požadovaným záležitostiam vie zaujať postoj a vyjadriť vlastné stanovisko. Žiak je schopný pracovať samostatne aj v skupine.

Stupňom 3 – dobrý sa žiak klasifikuje, ak má v presnosti a úplnosti osvojenia požadovaných poznatkov, faktov, definícií a zákonitostí menšie medzery. Pri vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností, ako aj pri aplikácii osvojených poznatkov a zručností pri riešení teoretických a praktických úloh sa dopúšťa chýb. Závažnejšie nepresnosti a chyby dokáže s pomocou učiteľa korigovať. V ústnom a písomnom prejave má nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. V kvalite výsledkov jeho činnosti a v grafickom prejave sa objavujú častejšie nedostatky, grafický prejav je menej estetický. K požadovaným záležitostiam vie menej pohotovo zaujať postoj a vyjadriť vlastné stanovisko. Žiak je schopný pod dohľadom pedagóga samostatne pracovať. Má priemerne rozvinuté zručnosti práce v skupine.

Stupňom 4 – dostatočný sa žiak klasifikuje, ak má v presnosti a úplnosti osvojenia požadovaných poznatkov, faktov, definícií a zákonitostí závažné medzery. Pri vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností, ako aj pri aplikácii osvojených poznatkov a zručností pri riešení teoretických a praktických úloh sa dopúšťa závažných chýb. Jeho ústny a písomný prejav má vážne nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. V kvalite výsledkov jeho činnosti a v grafickom prejave sa objavujú častejšie nedostatky, grafický prejav je menej estetický. Závažné nedostatky a chyby dokáže žiak s pomocou učiteľa opraviť. K požadovaným záležitostiam nevie pohotovo zaujať postoj a s problémami vyjadruje vlastné stanovisko. Pri samostatnom štúdiu má žiak vážne problémy. Nemá dostatočne rozvinuté zručnosti spolupráce.

Stupňom 5 – nedostatočný sa žiak klasifikuje, ak si požadované poznatky, fakty, definície a zákonitosti neosvojil. Trvale má závažné nedostatky vo vykonávaní požadovaných intelektuálnych a motorických činností. Nie je schopný riešiť teoretické a praktické úlohy kvôli chýbajúcim vedomostiam a zručnostiam. Jeho písomný a ústny prejav je nevyhovujúci. K požadovaným záležitostiam nevie zaujať postoj a nie je schopný vyjadriť vlastné stanovisko. Žiak nie je schopný uspokojivo pracovať ani pod trvalým dohľadom učiteľa. Nezapája sa do práce v skupine.

Z písomných prác a didaktických testov sa žiak hodnotí na základe dosiahnutých výsledkov vyjadrených percentuálnou formou:

100	–	90%	1 (výborný)
89	–	75%	2 (chválitebný)
74	–	50%	3 (dobrý)
49	–	30%	4 (dostatočný)
29	–	0%	5 (nedostatočný)

Váha jednotlivých známok:

1. Písomné práce z tematického celku: váha 3
2. Ústna odpoveď, neohlásené previerky (malé): váha 2
3. Referát, projekt, samostatná práca, domáce úlohy, aktivita: váha 1

Pri klasifikácii žiaka sa berú do úvahy všetky známky. Dopredu ohlásené písomné práce sú pre žiaka povinné. Ak ich žiak nemôže napísať v pôvodnom termíne, je jeho povinnosťou dohodnúť si s vyučujúcim náhradný termín po príchode do školy. V prípade dlhodobej absencie sa vyučujúci dohodne so žiakom na termínoch skúšania.

8. Tematické okruhy predmetu

Prvá svetová vojna a vznik Česko-slovenskej republiky, ČSR v rokoch 1918-1939, Slovenská republika 1939-1945, Slovensko v povojnovom Česko-Slovensku 1948-1969, Od normalizácie po „nežnú“ revolúciu, Vznik samostatnej Slovenskej republiky a jej cesta do EÚ

9. Obsah vzdelávania

1. Slovenská spoločnosť počas vojny, idea vzniku Československa, zahraničný a domáci česko- slovenský odboj, Slovensko vstupuje do ČSR.
2. Medzivojnové Československo a Slováci, Slovensko v medzivojnovom Československu (politický vývoj, hospodárstvo, školstvo, kultúra), autonómia Slovenska
3. Slovenská republika (1939 -1945), Holokaust a Slovensko, Židovský kódex, SNP, Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny
4. Slovensko v komunistickom Československu, Aprílová dohoda, Voľby 1946, víťazný Február, Barbarská noc, Biela légia, Kríza komunizmu v ČSSR, Pražská jar, intervencia vojsk Varšavskej zmluvy
5. Normalizácia, Charta 77, kríza komunistického bloku, Nežná revolúcia
6. Nežná revolúcia, rozdelenie Česko – Slovenska, vznik suverénnej a samostatnej Slovenskej republiky, Slovenská republika v Európskej únii

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

Rozdelenie hodín a rozvrhnutie vzdelávacieho obsahu obsahuje tematicko výchovno-vzdelávací plán prerokovaný na predmetovej komisii.